

LBRIS

We know
books

Subiectiv. Prima dată

Cele mai bune eseuri din concursul *Subiectiv*,
organizat de *Moldova.org*, 2023

CARTIER POPULAR

Cuprins

<i>Prefață</i>	7
Bravo, taticu'! (<i>de Ileana CIOBANU</i>)	9
Cronicile din podul casei (<i>de Cristina COCIUG</i>).....	14
Prima casă (<i>de Alexandru FLOREA</i>)	19
„Le-lea, te iu-besc” (<i>de Laura CATĂRĂU</i>)	26
Durerea se transmite genetic (<i>de Elena BUTUC</i>).....	29
Cum mi-am întâlnit prima moarte (<i>de Victor NEAGA</i>)	33
Viii cu viii (<i>de Dorina POPOVICI</i>).....	38
A nimănuui (<i>de Valentina CORNESCU</i>)	43
Prima mea scrisoare (<i>de Ana VELICESCU</i>).....	47
Absolvenți astăzi, diasporă mâine (sau prima dată când am trăit într-o țară străină) (<i>de Arina LIVADARI</i>).....	50
Naționalitate: Rătăcită. Limba: Sacrilegă (<i>de Cătălina CATANĂ</i>) ...	56
Efectul fluturelui rănit (<i>de Iana GUȚUL</i>)	59
La capătul lumii (<i>de Ion URUȘCIUC</i>)	62
Seara în care l-am urât prima dată pe tata (<i>de Ștefan BEJAN</i>)	66
Prima dată când m-am simțit suficientă (<i>de Elena MORARI</i>).....	69
Anișoara (<i>de Maria ROTARU</i>)	73
Prima dată când am ripostat (<i>de Ecaterina LUȚIȘINA</i>)	86
Oprirea de urgență (<i>de Lina VÎJU</i>)	89

Prima dată când m-am aruncat în gol (de <i>Diana LEBEDIUC</i>)	93
Cele mai roșii cizmulite din lume (de <i>Viorica GRECU</i>)	98
Despre magie în viața omului (de <i>Dana UNTURĂ</i>).....	102
Câte, de prima dată? (de <i>Caterina DEMIAN</i>).....	105
Irelevant (de <i>Alecu MĂTRĂGUNĂ</i>)	109
Prima întâlnire cu mine (de <i>Efimia GÎNCU</i>).....	112
Cuvintele care ne neliniștesc (de <i>Nina CEPRAGA</i>)	116
Când mi-am ales prenumele prima dată (de <i>Victoria LIVINSKI</i>)...	122
Când te-am cunoscut prima dată (de <i>Rodica CAIMAC</i>)	125
Prima Donna (de <i>Ecaterina VERBIȚCAIA</i>).....	129
Daruri ordinare (de <i>Dorin RUSU</i>)	132
Prima întâlnire cu memoria (de <i>Corina MOISEI-DABIJA</i>)	139
Prima dată am scris alt eseu (de <i>Veronica ȚURCANU</i>).....	143
Enigma Otiliei (de <i>Lola MAJEURE</i>)	146
Infertilă (de <i>Cristina HIRAETH</i>)	149
<i>Autorii</i>	154

Bravo, tăticu'!

de Ileana CIOBANU

De dimineață m-a sunat tata să-mi spună că mi-a trimis un colet cu autocarul. „Ți-am pus acolo o găină, niște caș dulce, vreo douăzeci de ouă, o *bancă* cu miere...”

Ascultam cu răbdare enumerarea tuturor produselor incluse în colet în timp ce sorbeam apa călduță cu oțet de mere trimis tot de tata toamna trecută, mirată nu atât de dorința lui de a-mi trimite ceva de mâncare, cât de informația despre borcanul cu miere. I-am întrerupt brusc monologul și l-am întrebat de unde îl are.

„D-apoi eu lucrez la oameni și ei mă mai servesc”, mi-a răspuns tata foarte simplu. Poate gândul că mierea a fost un fel de salariu pentru o muncă cu ziua sau poate tonul pașnic cu care el mi-a răspuns la o întrebare atât de naivă m-a înmuiat și i-am zis: „Bine. Bravo, tăticu'!”

Să-i zic acestui bărbat „tăticu'” e o practică nouă, pe care o folosesc conștient în ultima vreme și, în astfel de momente, simt că fetița din mine își ia revanșa pentru toată copilăria în care și-a înăbușit orice formă de emoție îndreptată către tata.

De când mă știu, în casa noastră exista o regulă nescrisă: toți îl numeam pe tata „Pavâl” și doar verișorii mei își permiteau să-i zică „tat-tu”. În corpușorul și mintea mea de copil eu eram extrem de incomodată de această situație, dar mă simțeam obligată moral să respect regula casei și să mențin, pentru acest „Pavâl”, un fel de răceală și supărare față omul care „a pus palma-n cur și a plecat”.

La telefon, tata făcea pauze aproape după fiecare cuvânt. Îmi spunea că nu-mi mai trimite cireșe, cum a promis, că s-au trecut deja, dar poate va reuși să-mi trimită prune când se vor coace. Eu ascultam și în paralel mă gândeam la maniera mea de a vorbi cu pauze, când am emoții, și la geanta cu pătrățele pe care tata, în primăvara anului 2017, mi-a pus-o în mână din fugă și în care am găsit apoi trupul unui miel sacrificat special pentru mine.

Atunci a fost prima dată când am mers undeva doar eu și tata. Mă invitase în satul lui de baștină la o revedere cu colegii de clasă și eu am acceptat bucuroasă, simțind un moment favorabil pentru a pătrunde măcar cu degetul cel mic pe acel târâm necunoscut numit „viața tatei”.

Despre tata știam doar că desena foarte frumos (dovadă era chipul unui marinar desenat de el pe spatele unei fotografii vechi) și că ne-a părăsit pentru Tamara, o femeie alcoolică din satul vecin cu care a locuit până la decesul acesteia. Aveam cristalizate în memorie doar două amintiri cu tata. Ca în sferele magice în care vrăjitoarele din filme privesc viitorul, eu privesc în aceste două amintiri. În prima mă văd mică, stau lipită de ușa casei și privesc înlemnită cum tata scoate din torbă niște pantaloni cu dungi de la *second hand* și încearcă, ignorând cu greu privirea furioasă a mamei, să mă întrebe în ce clasă sunt și să-mi întindă 20 de lei. Mama îl ceartă că „nu așa se vine la copil, cu haine de la *gumkă* și cu 20 de lei”, iar eu tac în continuare. În a doua sferă-amintire mă văd adolescentă. Stau așezată pe iarbă, în vârful dealului din satul vecin, unde mergeam vara la lucru „cu ziua”. Tata stă lângă mine și din nou mă întreabă în ce clasă sunt, iar eu nu știu cum să mă comport, mă simt prea încordată, iar această nenaturalitate mă chinuie, mă face să vreau să mă ascund sub un fir de iarbă, ca să uite toată lumea că exist și să nu mă mai sfredească cu privirea, să nu-mi mai zică „of, da’ mai vini tat-tu șeala, mai grăiește cu tine?” și să

nu mai primesc donații din pachete cu fulgi de cartofi de la școală. Toate aceste gânduri mă distrag de la subiect, uit că tata e alături și că el e tatăl meu, uit că aș putea să-l rog să mă învețe să desenez sau să-i spun că am auzit cum râd colegele mele de clasă că port papuci de la *second hand*. Nu îi spun nimic.

Un coleg de lucru pe deal m-a îndemnat să cer bani de la tata, dar mi-a fost rușine să fac asta și am plecat acasă, bătută de vânt în remorca ЗИЛ-ului, care ne ducea și aducea de pe câmp.

Nu am fost niciodată sătulă cu aceste amintiri, care îmi cădeau mai mult ca două noduri în gât decât ca două lacrimi pe obraji. Simțeam că tata e mai mult decât ceea ce a reușit să demonstreze unui copil încordat. De aceea, dorind cu ardoare să-l cunosc mai bine, l-am urmat cu încredere în satul său de baștină, unde urma să petrec câteva zile și să mă distrez la întâlnirea cu colegii lui de clasă. În sat, l-am cunoscut pe unul din verișorii mei, Serioja, și pe surorile tatălui. Acestea m-au culcat pe un pat înalt până la pod cu niște perne gigante, m-au hrănit cu ciorbă de perișoare și nu m-au întrebat nimic despre viața mea, ceea ce m-a bucurat.

Ziua am hoinărit prin sat, am bocănit la uși și am deschis porți înalte, vopsite în verde sau albastru și decorate cu ornamente din fire de metal încovoiate sub formă de inimă. Seara ne-am îmbrăcat frumos și am mers la Casa de cultură. Acolo cânta muzică populară și, la intrare, ne întâmpinau domnișoare în ii.

Acestea ne ajutau să ne găsim locurile la mesele lungi, din scânduri, susținute prin părți de lavițe, ale căror picioare se legănau uneori și îți reaminteau că de tine depinde siguranța întregului colectiv.

În timp ce așteptam să intre și alți absolvenți, eu îmi făceam *selfie*, iar tata s-a așezat la un colț de masă și aștepta cuminte, sprijinindu-și îndelung bărbia în palmă. În această poziție tata mi s-a părut foarte trist și singuratic. Atunci am înțeles că nu

doar noi am rămas fără tată, dar și el, de fapt, a rămas fără noi. Eu nu mă apropiam să-l întreb dacă se simțea bine la școală, dacă s-a îndrăgostit de vreo colegă sau avea nevoie de ajutor cu temele pentru acasă. Nu îi spuneam nimic, doar priveam cum se bucura naiv că se întâlnește cu acești oameni peste atâția ani, cum încerca să intre cu ei în vorbă, să le povestească, în timp ce da peste cap câte un păhărel, ce reușite are și cât de bine s-a aranjat în viață. Pe la miezul nopții, tata s-a îmbătat de-a binelea, iar eu am început să simt asupra mea priviri pline de milă.

După ce un coleg de-al tatălui meu s-a apropiat și m-a întrebat dacă mă simt bine cu un astfel de părinte, eu nu am mai rezistat și am insistat să plecăm acasă. Am simțit, pentru prima dată, furie îndreptată către tata; pentru că e atât de jalnic și se face de rușine, pentru că nu e ca ceilalți bărbați, aranjat la costum și sigur de sine. Am ieșit furioasă și mergeam grăbită prin întunericul nopții, iar tata mă urma, împleticindu-și picioarele. Nu știam drumul spre casă și îl întrebam isteric pe tata încotro să mergem, iar el nu reușea să se adune și să găsească un răspuns. Moleșala lui mă irita tot mai mult, iar într-un moment dat, încordarea a devenit într-atât de puternică, încât m-am maturizat timp de o secundă și tot atunci m-am eliberat de frica de a-l atinge pe tata și de a-i vorbi despre ceea ce simt. Eram ca personajul unui film care a accesat, din întâmplare, o super putere și s-a făcut deodată mare și responsabil pentru salvarea celor din jur. L-am luat pe tata de subraț și am început să-l car spre casă.

Mergeam în toiul nopții cu el de subțioară, mizând doar pe forțele proprii, iar tata era atât de mic și de firav în mâinile mele, încât puteam să-l frământ ca pe un aluat.

A doua zi m-am trezit dezamăgită și dezgustată. Mă uram pentru naivitatea cu care am crezut că tata e altfel decât a încercat mama să mi-l prezinte în copilărie. Mi-am luat lucrurile și, practic, am fugit spre stația de autobuz, ignorându-mi verișorul

și mătușile. Pe drum am sunat-o pe mama și plângeam în hohote la telefon, iar ea, pentru prima dată în viața mea, nu-l învinuia pe tata, ci era blândă și îmi lua în serios sentimentele.

Am urcat în autocar și, când acesta era gata să pornească, tata a deschis ușa întinzându-mi torba cu pătrățele, pe care a cărat-o mai mult de 200 km din satul în care locuia până în satul său de baștină, pe care acum îl părăseam fără să-mi iau rămas-bun. Am luat torba cu inima sfâșiată de milă pentru tata, de supărare pentru mama și de nedreptate pentru mine și fratele meu. Ușa autocarului s-a închis și acesta a pornit spre Chișinău, lăsându-l pe tata în drum, iar pe mine plângând înăbușit sub privirile pasagerilor din autocar.

Cronicile din podul casei

de Cristina COCIUG

În zilele toride de vară, când franțuzoaicele savurau un pahar de Prosecco lângă plaja cu nisip alb tras prin sită, iar pentru englezoaice era *tea o'clock* în grădina cu trandafiri burghezi, bunica era în câmp.

Uneori săpa pământul țeapăn de arșiță pentru a planta răsadul de roșii, alteori se odihnea strângând plante medicinale. De cele mai multe ori însă o găseam în livada cu mere, adunând de pe jos fructele lăsate în urmă, fiind prea urâte pentru a fi comercializate la oraș.

— Să vezi ce gem o să iasă din merele astea nășadite. Anul acesta o să pun mai puțin zahăr, pentru că i-a crescut prețul, dar pensia tot aceeași a rămas. Noroc că mai am scorțișoară de anul trecut. Pe astea mai bunișoare o să vi le trimit vouă la Chișinău la toamnă.

Și așa zi de zi, an de an, bunica avea țărână sub unghii.

A lăsat o singură dată câmpul. Atunci când s-a născut prima ei nepoată. În acea zi de primăvară, bunica a îmbrăcat cea mai frumoasă rochie din garderoba din lemn sovietic și a plecat în grabă la maternitate.

Era tare mândră că m-am născut în aceeași lună ca ea. Am venit ambele pe lume atunci când cireșele sunt numai bune de mâncat. Presupun că a fost singura dată când s-a simțit importantă.

Bunica era străină în sat. S-a măritat pentru că așa a decis sora ei, care creștea de una singură șapte copii. Erau timpuri grele, după război, nu avea de ales.

Atunci când a părăsit casa părintească, pe lângă toate prosoapele brodate și cărțile poștale, și-a luat și dicționarul german-rus.

— Niciodată nu știi când ai nevoie de el. Dacă se întorc nemții?

Bunica nu-mi citea povești. În schimb, seara, după apusul soarelui dogoritor, admiram împreună cărțile ei poștale. Le ținea în podul casei, într-un tulpă din lână, spânzurat deasupra tufelor uscate de busuioc. Se uita la toate cu nostalgie, cele mai dragi însă îi erau cele cu bujori. Eu le preferam pe cele cu peisaje muntoase.

La sat, podul casei era fața ascunsă a întregii gospodării, cu multe și mărunte, o dovadă a suveranității, dar și a trecutului îndepărtat. Când am împlinit unsprezece ani, m-am asigurat că nu mă vede nimeni și am urcat pentru prima dată în pod.

Scara din lemn, fixată pe latura acoperișului, nu mai era atât de înfricoșătoare ca la zece ani. M-am agățat de prima treaptă, ignorând așchia ce-mi trase firul colanților cumpărați în acea duminică din târg. Am urcat treaptă după treaptă fără să respir. Nu aveam dreptul să greșesc, în cazul în care cădeam, avea să ajung, în cel mai bun caz, prada celui mai bătrân curcan din coteț.

Văzându-mă în vârf, albastrul irisului mi-a fost orbit de lumina cerului senin. Am stat câteva secunde nemișcată ca să-mi restabilesc echilibrul.

De pe acoperiș, satul părea imens. Un tărâm cu văi și coline, sol roditor și apă vie, pentru care au luptat hoardele tătare, pământ ce a suportat crotopirea turcilor și cruzimea rușilor, ca peste ani de zile să fie părăsit de bunăvoie de băștinași.

Casa bunicilor era într-un punct strategic foarte bun, unde deveniai fără să vrei martorul tuturor evenimentelor din sat. Cele mai interesante istorii porneau de lângă fântâna din piatră. Puțin mai la vale, se întindea o braniște de salcie, unde se întâlneau consătenii la iarbă verde de Rusalii.

Aș fi putut sta toată ziua de veghe pe acoperiș. Mi-ar fi prins bine un binoclu ca al verișorilor mei. L-am rugat pe tata să-mi cumpere și mie unul, am primit o păpușă în schimb.

Deschizând ușa podului, aveam în față o lume nouă, sacră. De teamă să nu dispară, am stras repede ușa după mine și am înaintat aventuroasă în grota întunecoasă. M-am lăsat condusă de ochiul podului prin care intra lumina caldă ca pâinea proaspăt scoasă din cuptor. Tăiam lumina cu dosul palmei și simțeam în tot corpul furnicăturile particulelor de praf.

Mergeam tiptil între două movile lungi de grâu, aproape că zburam, și mă imaginam pășind spre altar în rochie de mireasă. O nuntă secretă la care erau prezenți doar invitați selecți: un război de țesut, un morman de lână încâlcită și prăfuită, doi saci cu pene de găscă din care bunica planifică să facă perne pentru casa mare, prune înșirate și nuci adunate într-un vas de lut, struguri puși la uscat pentru iarnă; tot soiul de instrumente agricole de care nimeni nu se mai folosea... mai era și o mașină de cusut, iar după ea stătea aruncată o valiză terfelită.

Valiza veche, a cărei întrebuințare s-a pierdut odată cu anii de după cel de-Al Doilea Război Mondial, mă aștepta pe mine. Mirosea a fructe uscate și lacrimi. Am tras-o mai aproape de lucarna casei, prin care vedeam cum se stinge soarele. Dintr-odată, mă aflu într-un ținut lovit de secetă și întuneric țipător, plin de natură statică și taine.

Când am deschis încuierile ruginite, am uitat de rolul de mireasă și mi l-am atribuit pe cel de salvatoare a unor spirite blocate de ani de zile în valiza fermecată. Aflându-mă în mijlocul unui ritual de însuflețire a noilor mei prieteni imaginari, mi-a stat inima în loc văzând-o pe bunica lângă mașina de

cusut. Stătea acolo nemișcată, ca o fantomă. Pentru o clipă am crezut că a murit. Nu mai purta halatul urâcios în care eram obișnuită să o văd. Era îmbrăcată într-o rochie plisată de culoarea liliacului, o rochie nepurtată, învechită de timp în întunericul dulapului. Avea capul dezgolit, iar obrajii îi erau acoperiți de părul decolorat de melanină. Niciodată nu o văzusem fără broboadă. Câteodată mă întrebam dacă avea păr.

Am coborât capul și priveam rușinată valiza de pe podeaua crăpată a podului. Uitându-mă orbește la adunătura de vechituri, ochii s-au oprit asupra unui teanc de poze alb-negru legat cu ață pentru vița-de-vie.

— Mi-am cumpărat rochia liliachie la trei zile după ce m-am măritat. Am dat cinci ruble pe ea și abia așteptam să vin acasă să-i ajustez mânecile bufante și lungimea după forma corpului meu. Urma să o îmbrac la o nuntă în satul vecin. După o noapte albă de croit și măsurat, rochia era gata, dar nu am apucat să o îmbrac. În dimineața următoare am primit prima palmă peste față de la bunelul tău. Rochia era de vină, era prea scurtă și mi se vedeau gleznele.

— Înainte de a face această fotografie, am fost lovită pentru că mi-am vopsit buzele roșii. Rujul era de vină, era prea strident.

— Aici am fost flocăită pentru că am ieșit în târg fără broboadă. Era vina mea, eram deja măritată.

Șiroaie de lacrimi udau lutul podului. Plângea bunica, plângeam și eu.

În acea după-amiază de vară, în acel moment de refugiu, am văzut-o pentru prima dată pe bunica-femeia. Nu mai era o adunătură din piele și oase, cu țărână sub unghii, nu mai era gospodina prinsă toată ziua în treburile casei și nici statuia din umbra bunelului. Privind-o, mă vedeam pe mine – două aventuriere cu vise cât un munte.

Înainte să devină soție, mamă, bunică, Varvara era un suflet liber. Avea pasiuni și ambiții, dar așa erau timpurile... blestemate. Timpuri în care societatea atribuia roluri, iar feme-

ile erau încurajate cu forța să jongleze cu ele. Timpuri în care poeții neamului dedicau imnuri comode femeilor, căci „Așa e mama și a fost bunica/ Și ca ele mâine eu voi fi./ Ce facem noi, femeile? Nimica,/ Decât curat și uneori copii”.

În verile ce au urmat, ne urcam ambele în pod și, după ce ne vopseam buzele cu ruj roșu, bunica mă învăța frământări de limbă. Priveam pozele din valiză, îmi povestea despre copilăria ei și recitea scrisorile primite de la oameni din trecutul ei, despre care nu mai știa nimic.

Anii au trecut, iar eu o vizitam tot mai rar. Ne auzeam la telefon de sărbători. Bunica era cea care mă suna de cele mai multe ori. Apoi, nu am mai primit niciun apel de la ea. A murit în a doua zi de Paști lângă pragul casei, alături de tufele înmugurite de bujori, ca în cărțile ei poștale; cele care i-au fost alături toată viața. Ele erau la locul lor de veci, în podul casei, mai aproape de cer și de cronicile acestei femei.